

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/D2026-86-246>

УДК 338.48:379.85(477):355.01

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ НОСТАЛЬГІЙНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ ЗА УМОВ ВОЄННОГО СТАНУ ТА ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ

PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF NOSTALGIC TOURISM IN UKRAINE UNDER THE CONDITIONS OF MARTIAL STATE AND POST-WAR RECONSTRUCTION

Періг Тетяна Василівна

старший викладач кафедри туристичного бізнесу та гостинності,
Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій
імені С. З. Гжицького

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2333-6183>

Терлецька Оксана Василівна

доцентка кафедри туристичного бізнесу та гостинності,
Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій
імені С. З. Гжицького

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3795-8653>

Perih Tetiana, Terletska Oksana

Lviv National Stepan Gzhytsky University
of Veterinary Medicine and Biotechnology

У статті досліджено сутність, ресурси та сучасні трансформації ностальгійного туризму в Україні в умовах воєнного стану та окреслено перспективи його розвитку. Розкрито теоретичні підходи до трактування ностальгійного туризму та суміжних понять. Узагальнено класифікацію ресурсів ностальгійного туризму та визначено їхню роль у формуванні персоналізованого туристичного досвіду. Проаналізовано вплив російської агресії на зміну географії, мотивацій і функцій ностальгійного туризму, зокрема у зв'язку з масовим внутрішнім переміщенням населення. Визначено потенціал цього виду туризму як інструменту післявоєнного відновлення територій, реінтеграції населення та активізації економічної діяльності на локальному рівні. Окреслено пріоритетні напрями державної політики у сфері ностальгійного туризму, а також можливості туристичного бізнесу щодо формування спеціалізованих продуктів.

Ключові слова: ностальгійний туризм, Україна, туристична галузь, туристичні ресурси, міграція, внутрішньо переміщені особи, воєнний стан.

The article examines the essence, resources, and contemporary transformations of nostalgia tourism in Ukraine under martial law and outlines its development prospects in the post-war period. It elaborates theoretical approaches to interpreting nostalgia tourism as a form of mobility that restores spatial identity, cultural memory, and social ties. A classification of nostalgia tourism resources (tangible, intangible, and socio-institutional) is systematized, and their role in shaping personalized tourist experiences is determined. The impact of Russian aggression on the geography, motivations, and functions of nostalgia tourism is analyzed, particularly in the context of large-scale internal displacement and the formation of new diaspora communities. It is substantiated that, under wartime conditions, nostalgia tourism acquires the features of "interrupted return" and becomes closely intertwined with memory practices. The potential of this type of tourism as a tool for post-war territorial recovery, population reintegration, and the revitalization of local economies is identified. Priority directions for state and regional policy in the field of nostalgia tourism are outlined, along with opportunities for the tourism industry to develop specialized products (genealogical tours, homecoming programs, digital services). The necessity of balancing economic efficiency with ethical sensitivity to issues of memory and the consequences of war is emphasized. It is concluded that nostalgia tourism can become an important factor of sustainable development in Ukraine in the post-war period, provided a systematic approach to its governance is ensured. Particular attention is paid to methodological aspects of the

study, including the application of an interdisciplinary approach that integrates tools from human geography, tourism studies, sociology, and cultural studies. The relevance of combining qualitative methods with spatial analysis and migration research is substantiated. This solution enables a comprehensive assessment of the role of nostalgia tourism in the transformation of socio-spatial systems and provides a basis for substantiating directions for its further development in Ukraine.

Keywords: nostalgic tourism, Ukraine, tourism industry, tourism resources, migration, internally displaced persons, martial law.

Постановка проблеми. Актуальність досліджень ностальгійного туризму в Україні в умовах воєнного стану зумовлена суттєвими трансформаціями мобільності населення, зокрема вимушеною міграцією, внутрішнім переміщенням та формуванням чисельної діаспори за кордоном після початку російської агресії. У цих умовах ностальгійний туризм набуває суттєвих особливостей, завдяки поєднанню традиційних мотивів відвідування місць походження з потребами відновлення ідентичності, підтримання соціокультурних зв'язків та емоційної стабілізації людини. Дослідження цього виду туризму дозволяє глибше зрозуміти механізми просторової прив'язаності, транскордонних зв'язків і міграційних намірів населення, що є важливими для формування політики реінтеграції громадян, які перебувають за межами країни, а також для розвитку локальних громад, які приймають туристів із ностальгійною мотивацією подорожі.

Крім того, у період воєнного стану ностальгійний туризм може виступати важливим інструментом соціально-економічного відновлення територій, особливо тих, що зазнали депопуляції чи руйнувань. Він сприяє підтримці малого бізнесу, розвитку соціально-культурної інфраструктури та збереженню нематеріальної спадщини, поєднуючи локальні контексти пам'яті та історії. Наукове осмислення цих процесів є важливим для розробки стратегій і програм післявоєнного відновлення, орієнтованих на сталий розвиток, а також для інтеграції України у глобальні туристичні потоки через формування специфічних туристичних продуктів, пов'язаних із історичною пам'яттю та індивідуальними траєкторіями повернення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика ностальгійного туризму впродовж останніх десятиліть дедалі активніше досліджується у зарубіжній та українській науковій літературі в контексті тем мобільності, пам'яті, ідентичності і культурної спадщини. Серед найвідоміших праць у цій сфері є дослідження Пауля Басу (Paul Basu) та Сабіни Маршал (Sabine Marschall). У роботі

“My own island home: The Orkney homecoming” П. Басу розглядає ностальгійний туризм як форму символічного “повернення додому”, акцентуючи увагу на взаємозв'язку пам'яті, місця та особистої ідентичності [1]. С Маршал у праці “Homesick tourism: Memory, identity and (be)longing” трактує ностальгійний туризм як специфічний тип мобільності, пов'язаний із переживанням належності та емоційної прив'язаності до простору походження [2].

В українській науковій літературі ностальгійний туризм переважно розглядається як перспективний напрям розвитку туризму та використання культурно-історичної спадщини [3–4]. Теоретичні аспекти поняття, функцій та ознак ностальгійного туризму висвітлено у праці Н. Чорненької, де обґрунтовано його самостійність як окремого виду туризму [5]. Питання ресурсного потенціалу ностальгійного й етнографічного туризму досліджували В. Єрмаченко та О. Суцценко, акцентуючи увагу на ролі історико-культурної спадщини у формуванні туристичної привабливості регіонів [6]. Просторові аспекти ресурсів цього виду туризму досліджено у статті Р. Лозинського, І. Кучинської та Ю. Дорош, присвяченій географії ресурсів ностальгійного туризму Жовківського району Львівської області [7]. Окремі аспекти діаспорного туризму та ролі мовного чинника у розвитку ностальгійних подорожей розглядають А. Зубик [8] і М. Пудровська [9].

Водночас сучасний етап розвитку досліджень характеризується посиленням уваги до впливу глобальних криз і воєнних подій на трансформацію ностальгійного туризму. У цьому контексті важливою є праця А. Аніщенко та М. Яріко, у якій ностальгійний туризм аналізується крізь призму особистих історій, вимушеної міграції та наслідків війни [10]. Дослідження М. Казьмирчука акцентують увагу на взаємозв'язку меморіального та ностальгійного туризму, що є особливо актуальним для України [11].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри наявність значної кількості досліджень, присвячених теоретичним аспектам ностальгійного туризму, його ресурсному потенціалу та ролі у роз-

витку регіонів, недостатньо опрацьованими залишаються питання трансформації цього виду туризму в умовах воєнного стану та його функціонування у післявоєнний період. Зокрема, потребують поглибленого вивчення зміни мотивацій і просторової структури ностальгійних туристичних потоків під впливом масового внутрішнього переміщення населення та нових хвиль еміграції, взаємозв'язок ностальгійного туризму з практиками пам'яті й реінтеграції територій, а також роль цього виду туризму у соціально-економічному відновленні регіонів України. Недостатньо дослідженими залишаються механізми державного та регіонального управління розвитком ностальгійного туризму, можливості інтеграції цифрових технологій і спеціалізованих туристичних продуктів у процеси післявоєнної відбудови, а також питання етичного використання ресурсів пам'яті та травматичного досвіду війни у туристичній діяльності.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є теоретичне обґрунтування сутності та особливостей розвитку ностальгійного туризму в Україні в умовах воєнного стану, а також визначення його ролі та перспектив у процесах післявоєнного відновлення територій.

Для досягнення поставленої мети передбачено вирішення таких завдань:

- проаналізувати сучасне трактування ностальгійного туризму та близьких і споріднених видів туризму, охарактеризувати його основні ресурси;
- встановити вплив воєнних подій на трансформацію мотивацій і географії ностальгійних туристичних потоків;
- обґрунтувати пріоритетні напрями державної, регіональної політики та діяльності туристичного бізнесу у цій сфері.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ностальгійний туризм (англ. *nostalgic tourism*) – це вид туристичної діяльності, мотивований прагненням відвідати місця, пов'язані з особистим або родинним минулим (місце народження, проживання предків, історична батьківщина), з метою відновлення емоційного зв'язку, ідентичності та пам'яті. У зарубіжній літературі він часто інтерпретується як подорожі, що поєднують емоційні, культурні та біографічні мотивації, де ключову роль відіграють пам'ять, уява та символічне “повернення додому” (*homescoming*) [1–2]. На відміну від масового туризму, тут домінує не споживання атракцій, а персоналізований досвід, пов'язаний із пошуком коріння та

реконструкцією індивідуальної чи колективної ідентичності. До близьких і споріднених із ностальгійним туризмом видів туризму належать:

1. Генеалогічний туризм (англ. *Genealogy tourism*, *Roots tourism* – туризм пошуку коріння) – фокусується на генеалогічних дослідженнях і відвідуванні місць походження предків;

2. Діаспорний туризм (англ. *Diaspora tourism*) – подорожі представників діаспори до історичної батьківщини;

3. Туризм пам'яті, або “темний туризм” (англ. *Memory tourism*, *dark tourism*) – пов'язаний із місцями травматичної пам'яті (війни, катастрофи), перетинається з ностальгійним у контексті колективної пам'яті;

4. Поїздки до родичів і знайомих (англ. *VFR tourism: visiting friends and relatives*) – поїздки до родичів і знайомих, які можуть мати ностальгійний компонент, але не завжди включають пошук ідентичності;

Етнічний, етнографічний туризм, (англ. *Ethnic tourism*, *Ethnographic tourism*) – подорожі з метою пізнання власної або чужої етнічної культури, чи культур етнографічних груп певного етносу).

Узагальнено можна констатувати, що ностальгійний туризм займає проміжне місце між індивідуалізованими формами (*roots tourism*, *VFR*) і ширшими культурними практиками (*heritage*, *ethnic tourism*). Його специфіка полягає в поєднанні емоційної пам'яті, просторової прив'язаності та ідентичності, тоді як інші види можуть акцентувати лише окремі з цих компонентів.

Ресурси ностальгійного туризму доцільно розглядати як сукупність матеріальних і нематеріальних елементів, що формують підґрунтя для відтворення індивідуальної та колективної пам'яті, просторової ідентичності та емоційної прив'язаності до місця. У науковій літературі наголошується, що специфіка цього виду туризму полягає не стільки в унікальності об'єктів, скільки в їхній здатності викликати персоналізовані смисли. Відтак ресурси тут мають реляційний характер: їхня цінність залежить від біографічного досвіду туриста, його походження та культурної пам'яті.

Першу групу становлять матеріальні (просторово-локалізовані) ресурси. До них належать місця народження і проживання (будинки, вулиці, квартали), об'єкти родинної історії (кладовища, культові споруди, родові маєтки), а також ширші ландшафтні комплекси – села, міста, регіони, що асоціюються з “малою батьківщиною”. Особливу роль віді-

Таблиця 1

Ностальгійний туризм та близькі й споріднені види туризму

Вид туризму	Основна мотивація	Ступінь особистого зв'язку з місцем	Ключові практики	Відмінність від ностальгійного туризму
Ностальгійний туризм	Відновлення зв'язку з минулим, ідентичністю	Високий (особистий або родинний)	Відвідування місць дитинства, предків, локацій пам'яті	Базова категорія
Генеалогічний туризм	Генеалогічний пошук, дослідження походження	Дуже високий (родинно-історичний)	Відвідування місць предків, кладовищ, архівів	Більш раціоналізований і дослідницький
Діаспорний туризм	Підтримання зв'язку з історичною батьківщиною	Високий (етнокультурний)	Відвідування країни походження	Більш колективний і етнічний вимір
Туризм пам'яті / темний туризм	Осмилення трагічної історії, колективної пам'яті	Варіативний (часто колективний)	Відвідування місць воєн, катастроф, меморіалів	Акцент на травматичному досвіді
VFR туризм	Соціальні контакти (відвідування родичів і друзів)	Високий (часто соціальний, історичний)	Поїздки до родини, святкування	Не завжди включає рефлексію над минулим чи ідентичністю
Етнічний/ етнографічний туризм	Пізнання культури (власної або чужої)	Середній	Участь у фестивалях, традиційних практиках	Може не бути пов'язаний із особистою біографією

Джерело: сформовано авторами

грають історико-культурні об'єкти (церкви, школи), які зберігають матеріальні сліди минулого. У випадку постконфліктних територій до цієї групи також відносяться відновлені або зруйновані локації, що виступають маркерами пам'яті.

Друга група – нематеріальні ресурси, які охоплюють культурні практики, мову, традиції, обряди, локальні наративи та усну історію. Саме вони забезпечують глибинний зміст ностальгійного досвіду, оскільки дозволяють “оживити” минуле через символічні форми. Сюди ж належать родинні історії, спогади, архівні документи, фотографії, генеалогічні дані, які часто виступають тригерами подорожі. У сучасних умовах важливого значення набувають цифрові ресурси (онлайн-архіви, бази даних, віртуальні музеї), що розширюють можливості пошуку та реконструкції коріння.

Третю групу формують соціально-інституційні та подієві ресурси, які опосередковують реалізацію ностальгійного туризму. До них

належать діяльність діаспорних організацій, культурних товариств, церковних громад, а також спеціалізовані туристичні продукти (генеалогічні тури, “homcoming” події, фестивалі пам'яті). У контексті України особливого значення набувають також ресурси, пов'язані з вимушеною міграцією та воєнним досвідом, які трансформують традиційні форми ностальгії у практики “повернення після розриву”.

Російська агресія проти України, що розпочалася з незаконної анексії Криму в 2014 р. і перейшла у фазу повномасштабного вторгнення в лютому 2022 р., суттєво трансформувала зміст і географію ностальгійного туризму. Насамперед відбулося різке зростання кількості потенційних учасників цього виду туризму через масове внутрішнє переміщення населення та формування нових хвиль української діаспори [12]. Для мільйонів людей місця постійного проживання перетворилися на об'єкти втраченої або тимчасово недоступної “малої батьківщини”, що поси-

лило емоційну складову ностальгії та сформувало відкладений попит на повернення і відвідування цих територій.

Водночас змінилася структура ностальгійного туризму: він частково інтегрувався з практиками вимушеної мобільності (евакуації, відвідування родичів короткостроковим поверненням), що наближає його до VFR-туризму, але з більш вираженим компонентом втрати та пам'яті. Значна частина поїздок до рідних місць відбувається в умовах обмежень безпеки або є символічною (віртуальні відвідини, участь у діаспорних подіях, підтримка локальних громад дистанційно). Отже, ностальгійний туризм у воєнний період набуває рис "туризму очікування" або "перерваного повернення". Крім того, війна посилила зв'язок ностальгійного туризму з практиками пам'яті та комеморації. Багато локацій набули нового значення як місця травматичного досвіду, руйнувань або героїчного спротиву, що створює перетин із туризмом пам'яті та "темним туризмом". У цьому контексті ностальгія часто поєднується не лише з ідеалізованими образами минулого, а й із переживанням втрати, що змінює емоційний профіль подорожей та їхній символічний зміст.

Нарешті, у довгостроковій перспективі російська агресія формує передумови для зростання ролі ностальгійного туризму в післявоєнному відновленні України. Очікується активізація поїздок українців із-за кордону до місць походження, розвиток спеціалізованих туристичних продуктів (генеалогічні маршрути, "homcoming"-ініціативи), а також залучення ресурсів діаспори до відбудови локальних громад. Таким чином, ностальгійний туризм може стати важливим інструментом соціальної реінтеграції, відновлення територіальної ідентичності та економічної підтримки постраждалих регіонів.

Після завершення воєнних дій ностальгійний туризм в Україні, ймовірно, увійде у фазу швидкого зростання, зумовленого накопиченим "відкладеним попитом" на повернення до місць походження. Мільйони внутрішньо переміщених осіб і представників нової хвилі діаспори формуватимуть інтенсивні потоки "повернення", які матимуть як короткостроковий (відвідування, перевірка майна, зустрічі з родиною), так і довгостроковий (рееміграція, інвестування, відбудова) характер.

У соціально-економічному вимірі ностальгійний туризм може стати одним із драйверів післявоєнного відновлення. Потоки відвідувачів стимулюватимуть розвиток малого

та середнього бізнесу (житло, харчування, локальні послуги), сприятимуть відновленню культурної інфраструктури та підвищенню інвестиційної привабливості територій. Особливу роль відіграватиме діаспора, яка через ностальгійні практики буде не лише відвідувати, але й фінансово підтримувати локальні громади, включаючись у процеси реконструкції та розвитку.

Водночас нерівномірність відновлення територій, проблеми безпеки (замінування, руйнування інфраструктури), а також психологічні бар'єри можуть стримувати повноцінну реалізацію ностальгійного туризму в перші роки після війни. Крім того, частина населення може змінити життєві стратегії й не повертатися фізично, трансформуючи ностальгію у дистанційні або символічні практики. Отже, розвиток ностальгійного туризму буде нерівномірним і залежатиме від темпів відбудови, державної політики та здатності інтегрувати пам'ять про війну в сталий туристичний продукт.

Сучасна політика держави і регіонів щодо ностальгійного туризму в Україні має бути інтегрованою складовою післявоєнного відновлення, міграційної політики та культурної стратегії. Передусім ідеться про визнання цього виду туризму як окремого напрямку з високим соціальним і економічним потенціалом. Держава повинна формувати рамкову політику, що поєднує підтримку зв'язків із діаспорою, сприяння поверненню громадян та розвиток територій походження. Це передбачає спрощення процедур в'їзду та перебування для осіб українського походження, створення програм "homcoming", а також інтеграцію ностальгійного туризму у національні стратегії відновлення та просування країни на міжнародному рівні.

На регіональному рівні ключовим завданням є ідентифікація та розвиток ресурсів ностальгійного туризму. Органи місцевого самоврядування мають інвентаризувати об'єкти, пов'язані з родинною та колективною пам'яттю (історичні квартали, кладовища, сакральні споруди, архіви), забезпечити їх збереження і доступність, а також формувати тематичні маршрути. Важливою є цифровізація – створення відкритих баз даних, генеалогічних платформ, віртуальних архівів і карт пам'яті, що полегшують пошук інформації для потенційних відвідувачів. Така політика має враховувати локальну специфіку та історичну багатозаровість українських регіонів.

Водночас політика має бути чутливою до етичних і безпекових аспектів, особливо в постконфліктних регіонах. Необхідно уникати комерціалізації травматичного досвіду, забезпечувати належне вшанування пам'яті та залучення місцевих громад до прийняття рішень. Важливо також враховувати нерівномірність відновлення територій, підтримувати менш розвинені громади та мінімізувати ризики соціальної напруги. Отже, ефективна політика у сфері ностальгійного туризму має поєднувати економічні інтереси з культурною відповідальністю, сприяючи довгостроковій реінтеграції суспільства та зміцненню просторової ідентичності України.

Туристичні фірми у сфері ностальгійного туризму можуть відігравати роль ключових операторів персоналізованого досвіду, пропонуючи продукти, орієнтовані не на масовий попит, а на індивідуальні біографії клієнтів. Насамперед ідеться про генеалогічні тури «під ключ», які поєднують попередні архівні дослідження (робота з метричними книгами, державними й церковними архівами) із подорожами до конкретних сіл, містечок, родинних осель, кладовищ. Такі тури можуть включати послуги локальних дослідників, перекладачів, істориків, а також підготовку персоналізованих «родинних дос'є» чи карт пам'яті. Другий перспективний напрям – індивідуалізовані маршрути «повернення» (homecoming tours), що враховують емоційний і символічний вимір подорожі. Туроператори можуть розробляти сценарії візиту: зустрічі з місцевими громадами, участь у родинних чи релігійних обрядах, відвідування шкіл, храмів, місць дитин-

ства або проживання предків [13]. Важливою складовою є робота з наративами – гіді мають бути підготовлені до інтерпретації складної історії регіонів, включно з воєнними подіями, міграціями та мультикультурною спадщиною.

Висновки. Ностальгійний туризм в Україні в умовах воєнного стану та у перспективі післявоєнного відновлення постає як складне міждисциплінарне явище, що поєднує просторову мобільність, культурну пам'ять та ідентичність. Російська агресія суттєво розширила соціальну базу цього виду туризму, трансформувавши його з відносно нішевого сегмента у важливий механізм підтримання зв'язків між людьми і територіями. У цьому контексті ностальгійний туризм виходить за межі класичних туристичних практик, набуваючи рис соціального і навіть гуманітарного процесу, пов'язаного з переживанням втрати, пошуком «малої батьківщини» та відновленням розірваних зв'язків.

У післявоєнний період його значення лише зростатиме, оскільки він здатен поєднати індивідуальні мотивації повернення з ширшими завданнями відбудови та реінтеграції країни. За умови належної державної політики, активної ролі регіонів і залучення туристичного бізнесу, ностальгійний туризм може стати важливим чинником економічного пожвавлення, розвитку локальних громад і зміцнення національної ідентичності. Водночас його розвиток потребує особливого підходу до питань пам'яті, етики та безпеки, що визначатиме баланс між комерціалізацією туристичних практик та збереженням їхнього глибинного соціокультурного змісту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Basu P. My own island home: The Orkney homecoming. *Journal of Material Culture*, 2004. № 9(1), P. 27–42. DOI: <https://doi.org/10.1177/1359183504041088>
2. Marschall S. 'Homesick tourism': Memory, identity and (be)longing. *Current Issues in Tourism*, 2015. № 18(9), P. 876–892. DOI: <https://doi.org/10.1080/13683500.2014.920773>
3. Вуйцик О. І. Розвиток ностальгійного туризму в Україні. *Географія. Економіка. Екологія. Туризм: регіональні студії*. Ніжин: МІЛАНІК, 2009. Вип. 3. С. 40–48.
4. Вовчок Я. *Ностальгійний туризм Прикарпаття* : Навчально-методичний посібник для студентів туристичних спеціальностей. Івано-Франківськ, 2017. 82 с.
5. Чорненька Н. Ностальгійний туризм як окремий напрям у туризмі: поняття, функції, ознаки. *Вісник Львівського університету. Серія географічна*. 2013. Вип. 43(1). С. 309–314.
6. Єрмаченко В., Суценок, О. Ресурсний потенціал розвитку ностальгійного та етнографічного туризму як чинник підвищення туристичної привабливості регіону. *Економіка та суспільство*. 2020. № 22. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2020-22-33>
7. Лозинський Р. Кучинська І., Дорош Ю. Географія ресурсів ностальгійного туризму Жовківського району Львівської області. *Карпатський край*. 2013. № 1 (3). С. 94–102. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/kkr_2013_1_13
8. Зубик А. Проблеми та перспективи розвитку діаспорного туризму в Україні. *Вісник Львівського університету. Серія географічна*. 2013. Вип. 42. С. 128–135.

9. Пудровська М. Роль мов у розвитку ностальгичного туризму. *Індустрія туризму і гостинності в Центральній та Східній Європі*. 2021. №3. С. 39–43.
10. Аніщенко А., Яріко М. Ностальгійний туризм в Україні між особистими історіями та глобальними подіями. *Маркетингові та організаційні механізми повоєнного розвитку галузі гостинності та туризму України* : у 2 ч. Част. 1. Харків : НТУ "ХПІ", 2024. С. 400–403.
11. Казьмирчук М. Меморіальний і ностальгійний туризм у вітчизняних і зарубіжних дослідженнях. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Історія*. 2016. Вип. 4. С. 20–31.
12. Lozynskyy R., Pantyley V., Zubyk A., Smaliychuk H. The effects of internal displacement on the host border regions (case study of the Lviv Region of Ukraine). *Europa XXI*. 2023. № 45. P. 39–57. DOI: <https://doi.org/10.7163/Eu21.2023.45.4>
13. Лозинський Р. М., Кушнір Л. П. Концепція серйозного дозвілля і туризм спеціального інтересу, або як виникають і розвиваються інноваційні види туризму. *Функціонування та перспективи розвитку туристичної галузі України* : моногр. За заг. ред. М. Ю. Барни. Львів: ЛТЕУ, 2018. С. 176–187. URL: <https://fakultet.site/data/monograph2018.pdf>

REFERENCES:

1. Basu, P. (2004) My own island home: The Orkney homecoming. *Journal of Material Culture*, vol. 9(1), pp. 27–42. DOI: <https://doi.org/10.1177/1359183504041088>
2. Marschall, S. (2015) 'Homesick tourism': Memory, identity and (be)longing. *Current Issues in Tourism*, vol. 18(9), pp. 876–892. DOI: <https://doi.org/10.1080/13683500.2014.920773>
3. Vuicyk, O. (2009) Rozvytok nostalgiiinoho turyzmu v Ukraini [Development of nostalgia tourism in Ukraine]. *Heohrafiia. Ekonomika. Ekolohiia. Turyzm: rehionalni studii – Geography. Economics. Ecology. Tourism: Regional Studies*, vol. 3, pp. 40–48. (in Ukrainian)
4. Vovchok, Ya. (2017) *Nostalhichnyi turyzm Prykarpattia* : Navchalno-metodychnyi posibnyk dlia studentiv turystychnykh spetsialnostei [Nostalgic tourism of Prykarpattia: Educational and methodological manual for students of tourism specialties]. Ivano-Frankivsk, 82 p. (in Ukrainian)
5. Chornenka, N. (2013) Nostalhichnyi turyzm yak okremyi napriam u turyzmi: poniattia, funktsii, oznaky [Nostalgic tourism as a separate direction in tourism: concepts, functions, features]. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Serii heohrafichna – Visnyk of the Lviv University. Series Geography*, vol. 43(1), pp. 309–314. (in Ukrainian)
6. Yermachenko, V., & Sushchenko, O. (2020) Resursnyi potentsial rozvytku nostalgichnoho ta etnohrafichnoho turyzmu yak chynnyk pidvyshchennia turystychnoi pryvabyvosti rehionu [Resource potential for the development of nostalgic and ethnographic tourism as a factor in increasing the tourist attractiveness of the region]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and Society*, vol. 22. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2020-22-33> (in Ukrainian).
7. Lozynskyy, R., Kuchynska, I., & Dorosh, Yu. (2013) Heohrafiia resursiv nostalgiiinoho turyzmu Zhovkivskoho raionu Lvivskoi oblasti [Geography of nostalgia tourism resources of Zhovkva district of Lviv region]. *Karpatskyi krai – Carpathian Region*, vol. 1(3), pp. 94–102. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/kkr_2013_1_13 (in Ukrainian).
8. Zubyk, A. (2013) Problemy ta perspektyvy rozvytku diasporного turyzmu v Ukraini [Problems and prospects for the development of diaspora tourism in Ukraine]. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Serii heohrafichna – Visnyk of the Lviv University. Series Geography*, vol. 42, pp. 128–135. (in Ukrainian)
9. Pudrovska, M. (2021) Rol mov u rozvytku nostalgichnoho turyzmu [The role of languages in the development of nostalgic tourism]. *Industriia turyzmu i hostynnosti v Tsentralnii ta Skhidnii Yevropi – Tourism and Hospitality Industry in Central and Eastern Europe*, vol. 3, pp. 39–43. (in Ukrainian).
10. Anishchenko, A., & Yariko, M. (2024) Nostalhichnyi turyzm v Ukraini mizh osobystymi istoriiamy ta hlobalnymy podiiamy [Nostalgic tourism in Ukraine between personal stories and global events]. *Marketynhovi ta organizatsiini mekhanizmy povoiennoho rozvytku haluzi hostynnosti ta turyzmu Ukrainy – Marketing and Organizational Mechanisms of Post-War Development of the Hospitality and Tourism Industry of Ukraine*, part 1. Kharkiv: NTU "KhPI", pp. 400–403. (in Ukrainian)
11. Kazmyrchuk, M. (2016) Memorialnyi i nostalgiiyni turyzm u vitchyznianskykh i zarubizhnykh doslidzhenнях [Memorial and nostalgic tourism in domestic and foreign studies]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnogo universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Istoriiia – Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. History*, vol. 4, pp. 20–31. (in Ukrainian)
12. Lozynskyy R., Pantyley V., Zubyk A., & Smaliychuk H. .The effects of internal displacement on the host border regions (case study of the Lviv Region of Ukraine). *Europa XXI*. 2023. № 45. С. 39–57. DOI: <https://doi.org/10.7163/Eu21.2023.45.4>

13. Lozynskyy, R. M. & Kushnir, L. P. (2018). Kontsepsiia serioznoho dozvillia i turyzm spetsialnoho interesu, abo yak vynykaiut i rozvyvaiutsia innovatsiini vydy turyzmu [The concept of serious leisure and special interest tourism, or how innovative forms of tourism emerge and develop]. In M. Yu. Barna (Ed.), *Funktsionuvannia ta perspektyvy rozvytku turystychnoi haluzi Ukrainy* (pp. 176–187). Lviv: LTEU. Available at: <https://fakultet.site/data/monograph2018.pdf> (in Ukrainian)

Дата надходження статті: 24.04.2026

Дата прийняття статті: 15.05.2026

Дата публікації статті: 27.05.2026